

“ללמוד ... ולעשות”

חגי תשרי

לקט הלכות נחוצות

שם: _____ כיתה: _____

יוצא לאור ע"י רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק
אגף תכניות לימודים- הוראת לימודי קודש

ליקוט ועריכה: צוות בית ספר חב"ד נס ציונה
הגהה הלכתית: הרב אלישיב קפלון, הרב מנחם מענדל פלדמן

חודש אלול

חדש אלול הוא חדש התשובה והרחמים. בחודש זה נתרצה (סלח) הקב"ה על חטא העגל ואמר למשה "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, ועלה אלי ההרה" (דברים י, א).

באותו יום עלה משה אל ההר ושהה שם ארבעים יום עד עשירי בתשרי, הוא יום הכיפורים, גמר הכפרה על חטא העגל.

חדש אלול הוא חדש הרחמים, שבו מאירות י"ג מידות הרחמים. החדש הזה הוא חדש הרחמים אשר בו נפתחים שערי רחמים לכל הבא לגשת אל הקודש לעבודת הבורא ברוך-הוא בתשובה, תפילה ותורה.

החדש הזה הוא חדש ההכנה לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה בגשמיות ורוחניות.

מנהגי חדש אלול

סליחות

לפי שאלול הוא אחרון בחדשי השנה לפני ר"ה, שהוא יום

דין לכל באי עולם, לפיכך נקבע לחדש התשובה. מרבים בו באמירת סליחות ותחנונים לפני הקב"ה ומתוודים על העוונות. כן מרבים בצדקה ומדקדקים במצוות, כדי להוסיף זכיות ליום הדין.

נוהגים לקום באשמורת הבקר לומר סליחות ותחנונים, וקבלה בידינו מחכמינו ז"ל שהשעה הזו רצויה היא ביותר לתפילה ותחנונים.

מנהג הספרדים לומר סליחות כל חמש אלות, מנהג חב"ד (אשכנז) להתחיל באמירת סליחות במוצאי שבת קודש לפחות ארבעה ימים לפני ר"ה. אם ר"ה חל ביום שני או שלישי בשבוע - מתחילים במוצש"ק של השבוע שלפניו.

תקיעת שופר

נוהגים לתקוע בשופר אחר תפילת שחרית כל חמש אלות עד ערב ר"ה (ולא עד בכלל) כדי לעורר את העם ולהחריד את לבם שיתעוררו בתשובה, שכן זהו טבע קול השופר - שמעורר לחרדה, כמו שאמר הכתוב "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו?"

"לדוד ה' אורי וישעי..."

מר"ח אלול ועד אחרי (הושענא רבא). נוהגים לומר בכל יום בתפילת שחרית - לפני "אין כאלוקינו", ובתפילת מנחה - לפני "עלינו לשבח" - את פרק כ"ז שבספר

תהילים "לדוד ה' אורי וישעי", שיש בו רמז לר"ה יום הכיפורים וסוכות.

ברכת השנה

משנכנס אלול נוהגים לסיים את המכתבים שכותב איש לרעהו - באיחולים לשנה החדשה כגון: "לשנה טובה תכתב ותחתם" או "כתיבה וחתימה טובה".

בדיקת תפילין ומזוזות

נוהגים לבדוק את התפילין והמזוזות, כדי לוודא שהם אכן כשרים, מכיוון שתפילין כשרים ומזוזות כשרות מגנים ומצילים את האדם מכל פגע רע.

שלושה פרקי תהילים

מיום שני של ר"ח אלול (א' אלול) עד יוהכ"פ, אומרים בכל יום ויום במשך היום ג' פרקי תהילים על הסדר: ביום **א אלול**: א, ב, ג. **ב אלול**: ד, ה, וכן הלאה [ביוהכ"פ- ל"ו פרקים: לפני "כל נדרי"- קט"ו עד קכ"ג, לפני השינה- קכ"ד עד קל"ב, אחרי מוסף - קל"ג עד קמ"א, אחרי תפלת נעילה- קמ"ב עד קנ"ן].

הקב"ה מברך את חדש תשרי

אדמו"ר הזקן סיפר: שבהיותו במעזריטש שמע ממורו

ורבו הרב ה'מגיד', בשם מורו ורבו רבנו הבעש"ט נ"ע את הדברים הבאים: את החודש השביעי שהוא החודש הראשון לחדשי השנה - הקב"ה בעצמו מברך ב'שבת מברכים' שהיא השבת האחרונה של חודש אלול, ובכוח זה ישראל מברכים את החדשים י"ב בשנה.

יום כנגד חודש

בנוגע לעבודת הימים מן ח"י אלול ואילך, ביאר הרבי הריי"צ אשר שנים -עשר ימים אלו הם ימי חשבון הנפש של כל שנים-עשר חדשי השנה העוברת- יום לחודש יום לחודש. ח"י אלול הוא יום החשבון של חודש תשרי העבר, י"ט אלול הוא יום החשבון של חדש חשון שעבר, וכך הלאה.

תשובה תפילה וצדקה

"תשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".
 רמז לזה מצאו חכמינו ז"ל לחדש אלול.

המקור מהתנ"ך	א	ל	ו	ל	...	כנגד
דברים לו.	את	לבבך	ואת	לבב	זרעך	תשובה
שיר השירים יג.	אני	לדודי	ודודי	לי	הרועה בשושנים	תפילה
מגילת אסתר ט.כב.	איש	לרעהו	ומתנות	לאביונים		צדקה

ראש השנה

המקור בתורה

ויקרא פרק כ"ג פסוקים כ"ג-כ"ה:
"וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר
בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון
תרועה מקרא קדש, כל מלאכת עבודה לא תעשו"
במדבר פרק כ"ט פסוק א':
"ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם"

תאריך

ראש השנה חל בתאריכים: א ו ב תשרי

יומא אריכתא (= יום ארוך)

את ראש השנה חוגגים יומיים, ומה שאסור לעשות ביום
הראשון אסור גם ביום השני. חז"ל קראו לשני הימים
"יומא אריכתא" - כלומר יום אחד ארוך שקדושתו
(קדושת שני הימים כאחד) שווה.

ארבעה שמות לחג

יום תרועה - על שם התקיעות בשופר ביום זה.

יום הזיכרון - משום שביום זה נזכרים ונפקדים כל באי עולם לפני הקב"ה.
יום הדין - מפני שבו נידונים כל בני האדם (וכל היצורים) לפי מעשיהם.
ראש השנה - שביום זה מתחילה שנה חדשה.

התרת נדרים

עוון נדרים חמור הוא מאוד. כך שנו רבותינו: הנודר ואינו מקיים... מלאכים מלמדים עליו חובה ומזכירין עוונותיו. בערב ראש-השנה נהוג לערוך התרת נדרים, וניתן להבין שאחת הסיבות היא, שלא יהיה על האדם שום קטרוג חלילה, בעקבות נדר שלא קיים.
התרת נדרים נעשית בפני שלושה אנשים (לפחות). האדם מודיע כי הוא מתחרט על הנדרים שנדר בעבר והנוכחים - הדיינים מתירים לו אותם. אפשר להתיר רק נדרים שהאדם נדר על עצמו ולא נדרים שנדר לאחרים.

כתיבת פ"נ

נוהגים לכתוב פדיון-נפש [פ"נ] לרבי, כל אחד עבור עצמו, וכן מזכירים את בני הבית. הרבי היה מברך כל אחד ואחד מהעוברים (שמסרו לרבי פ"נ) ב"כתיבה וחתימה טובה". כך גם היה עונה הרבי למכתבי-פ"נ שהגיעו אליו. כיום נהוג לשלוח את המכתבים ל"אווהל"

הקדוש, או להניח (גם) ב'אגרות-קודש', מתוך אמונה שלימה שהרבי מקבל את הפ"נ ומברך את כל אחד ואחת מאיתנו בכתיבה וחתימה טובה.

מלכויות זכרונות ושופרות

בתפילת מוסף מוסיפים שלוש ברכות והן:

- **מלכויות:** בסדר מלכויות אנו מזכירים על אמונתנו בהקב"ה שברא את העולם ומקבלים עלינו עול מלכות שמים ומסיימים את הברכה: "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזיכרון".
- **זכרונות:** בסדר זכרונות אנו מזכירים שהקב"ה הבורא, הוא הפוקד את כל יצוריו ומשלם לכל אחד כפי מעשיו.
- **שופרות:** בסדר שופרות אנו מזכירים את השופר שנשמע ביום מתן תורה ומקבלים עלינו עול תורה ומצוות, ומתפללים שנזכה לשמוע קול שופר של משיח.

ברכת השופר

לפני התקיעות מברך התוקע שתי ברכות:
"...אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר."
"...שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה."
שתי הברכות הללו הן על תקיעות "מיושב" ו"מעומד"

[=התקיעות הראשונות והתקיעות שבתפילת העמידה].
לפיכך אסור להפסיק בשיחה בטלה מתחילת הברכות
עד לאחר תקיעות "מעומד".
כן, יש להקפיד לענות אמן אחר כל ברכה ולהתכוון
לצאת ידי חובת מצות תקיעת שופר.

שלושה ספרים נפתחים

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: "שלושה ספרים
נפתחים בראש השנה: אחד של רשעים גמורים, אחד של
צדיקים גמורים, ואחד של בינונים.
צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר [= מיד] לחיים,
רשעים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, ובינוניים -
תלויים ועומדים מראש השנה עד יום הכיפורים, זכו -
נכתבים לחיים, לא זכו - נכתבים למיתה".
עם זאת, נהוג ללבוש בראש-השנה בגדים חגיגיים, כי אנו
בטוחים שהקב"ה יכתוב אותנו לחיים טובים!

שינה בראש השנה

שנינו בתלמוד ירושלמי: כל הישן בראש השנה מזלו ישן,
יושב בטל - מעלין עליו כאילו ישן.
לפיכך אין ישנים בראש השנה ואין מרבים במסיבת
רעים, כדי שלא להסיח את הדעת מיום הדין, אלא
עוסקים בתורה או אומרים פרקי תהילים המלהיבים את

נפשו של אדם לעבודת ה' ומטהרים את ליבו. יש פוסקי הלכה שמקילים בכך ומתירים לישון אחר הצהריים.

"יומן" ראש השנה

כ"ט אלול - לילה ראשון של ראש השנה

הדלקת נרות

הברכות:

"אשר קידשנו... להדליק נר של שבת ושל יום הזכרון".
"שהחיינו"

תפילת ערבית

לאחר תפילת ערבית בלילה הראשון, של החג, נוהגים לברך איש את רעהו ואת בני ביתו: "לשנה טובה תכתבי ותחתמי"

קידוש (עם ההוספות לשבת)

סעודה

החל מר"ה ועד הושענא רבה נוהגים לטבול פרוסת המוציא בדבש.

בתחילת הסעודה (אחרי אכילת פרוסת המוציא) נהגו לאכול תפוח מתוק טבול בדבש ולומר (אחרי ברכת העץ ולפני אכילת התפוח) 'יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה'.

נוהגים לאכול בליל ראש השנה דברים הרומזים לסימן טוב ולברכה. (עדה עדה ומנהגיה)

בברכת המזון - "רצה", "יעלה ויבוא", הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת וכו'. הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב, הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.

א' בתשרי - יום ראשון של ראש השנה חל בשבת

תפילת שחרית

קריאת התורה

הפטרה

תפילת מוסף (עם ההוספות לשבת)
בשל השבת - אין תוקעין היום בשופר.
קידוש (עם ההוספות לשבת)

סעודה בברכת המזון - "רצה", "יעלה ויבוא", הרחמן הוא

ינחילנו ליום שכולו שבת וכו'. הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב, הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.

תפילת מנחה

בשל השבת - התשליך נדחה למחר.

א' תשרי בלילה - לילה שני של ראש השנה

הדלקת הנרות

בלילה השני של ראש השנה מדליקים נרות ומברכים:

1. "...להדליק נר של יום הזיכרון"

2. "שהחיינו".

בזמן ברכת "שהחיינו" רצוי מאוד שיהיה פרי חדש ויתכוונו בברכת "שהחיינו" גם על אכילת הפרי החדש בזמן הסעודה.

בלילה השני יש להקפיד שהדלקת הנרות תעשה אחרי צאת הכוכבים, בהעברה מאש שהודלקה לפני כניסת החג הראשון.

העברה מאש לאש:

אסור ליצור אש חדשה בחג, כגון להצית גפרור וכדומה, אלא, יש להדליק מאש הדולקת מלפני יום טוב. אם

מעבירים אש באמצעות גפרור וכדומה, יש להזהר לא לכבותו, אלא להניחו בזהירות.

תפילת ערבית

קידוש

סעודת חג

מיד אחרי הקידוש, לפני נטילת ידיים, אוכלים את הפרי החדש שהתכוונו עליו בזמן ברכת "שהחיינו".
בברכת המזון - "יעלה ויבוא", הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב, הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.

ב תשרי - היום השני של ראש השנה

תפילת שחרית

קריאת התורה

הפטרה

תקיעות דמיושב

מצווה מן התורה לשמוע קול שופר בר"ה ותקנו חז"ל לתקוע שלושים קולות בין תפילת שחרית לתפילת מוסף, אלה נקראות תקיעות ד"מיושב" מפני שאין השומעים חייבים לעמוד אלא התוקע בלבד, אבל כבר נהגו גם השומעים לעמוד בתקיעות "מיושב".

תפילת מוסף + תקיעות "מעומד"

שלוש פעמים תוקעים בשופר בתפלת מוסף, ולכן בכל פעם שמצוין בסידור "ותוקעין תשר"ת תש"ת תר"ת" - צריך לעצור ולהמתין ולשמוע את התקיעות, ובסיום התקיעות להמשיך בתפלה. לכן נקראות תקיעות אלו "מעומד" מכיוון שכשאנו שומעים אותן אנו עומדים. תוקעים גם בחזרת הש"ץ.

קידוש

סעודת חג - בברכת המזון - "יעלה ויבוא", הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב, הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.

מנחה

תשליך -

לאחר תפילת מנחה הולכים לנהר לזכור את זכות העקדה, כי כתוב במדרש שכשהלך אברהם אבינו עם יצחק בנו לעקדה עשה השטן את עצמו כמו נהר כדי לעכבו, ועבר אברהם אבינו ע"ה בנהר - עד צווארו - ואמר "הושיעני אלוהים כי באו מים עד נפש".

ועוד יש טעם, מפני שאנו ממליכים עלינו את הקב"ה, ונהוג למשוח את המלכים אצל הנהר, לרמז שתימשך מלכותו. וטוב שיהיה הנהר מחוץ לעיר ויהיו בו דגים, לסימן שלא תשלוט בנו עין הרע כמו בדגים, ונפרה ונרבה כדגים. ואם אין שם נהר שיש בו דגים הולכים לנהר אחר או לבאר.

ואומרים הפסוקים "מי אל כמוך" וכו' כסדר התשליך הכתוב בסידורים. ומנערים שולי הבגדים, והוא לרמז - ליתן לב להשליך את החטאים, ולחפש ולחקור דרכיו מהיום והלאה שיהיו בגדיו לבנים ונקיים מכל חטא. אם חל יום ראשון של ראש השנה בשבת, הולכים לנהר ביום השני.

הבדלה

הוספות ושינויים בתפילה בעשרת ימי תשובה

עשרת ימי תשובה (החל מראש השנה ועד לאחר יום הכיפורים) זהו זמן המסוגל לשוב בתשובה ולקבל את מלכותו של ה' שמתגלית בעולם. לכן ישנם כמה הוספות ושינויים בתפילה.

1. אומרים בתפילות שחרית ומנחה את נוסח "אבינו מלכינו הארוך".

2. שינויים בתפילת העמידה

- משנים את חתימת הברכה השלישית בתפלת העמידה - במקום לומר "הא-ל הקדוש" אומרים "המלך הקדוש". כמו-כן בברכת "השיבה שופטינו" משנים את חתימת הברכה ובמקום לומר "מלך אוהב צדקה ומשפט - אומרים "המלך המשפט".
- אם טעה ואמר 'הא-ל הקדוש', או שהוא מסופק (= יש לו ספק) אם אמר 'הא-ל הקדוש' או 'המלך הקדוש', אם נזכר **תוך כדי דיבור** יכול לתקן ולומר 'המלך הקדוש' ואינו צריך לחזור ולהתפלל, וכן הדין ב'המלך המשפט'.
- אם שכח לשנות את המילים ולומר "המלך הקדוש" ולא נזכר עד לאחר כדי דיבור או לאחר שהתחיל ברכת 'אתה חונן', צריך לחזור לראש תפילת שמונה עשרה, מפני ששלושת הברכות הראשונות נחשבות כאחת.
- אם שכח לשנות את המילים ולומר 'המלך המשפט' ולא נזכר עד **לאחר כדי דיבור** אין צריך לחזור ולומר אפילו אותה ברכה כיוון שכבר הזכיר תיבת (=מילת) 'מלך' בברכה זאת [וכתב אדמוה"ז שלאחר שעקר רגליו (=התחיל לפסוע פסיעות בסוף תפילת שמונה עשרה או שאפילו כבר סיים לומר "יהיו לרצון" האחרון גם אם לא התחיל לפסוע) וסיים תפילתו טוב שיתפלל עוד פעם את התפילה **בתורת נדבה**].

3. הוספות בתפילת העמידה

בעשרת ימי תשובה תיקנו להוסיף בקשות בתפילת שמונה עשרה. והם:

- 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך א-להים חיים' **בברכת אבות**,
- 'מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו לחיים ברחמים' **בברכת מחיה מתים**,
- 'זכתוב לחיים טובים כל בני בריתך' **בברכת מודים**,
- 'ובספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה ... וגזרות טובות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל ...
- **בברכת שים שלום**.
- אם שכח לומר את התוספות ולא נזכר עד שאמר ברוך אתה ה' **בחתימת** הברכה, כיוון שאמר את שם השם גומר את הברכה ומתפלל כסדר ואינו צריך לחזור.
- בסיום השמונה עשרה מסיימים 'עושה השלום' במקום "עושה שלום".

יום הכיפורים

המקור בתורה

"וידבר ה' אל משה לאמר, אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם ועיניתם את

נפשותיכם והקרבתם אֶשָּׂה לה" (ויקרא כ"ג)
”והיתה לכם לחוקת עולם בחודש השביעי בעשור
לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו”
(ויקרא ט"ז)

תאריך

י' בתשרי

יום הכיפורים

יום הכיפורים הוא יום מחילה, סליחה וכפרה, לכל
השבים בתשובה.
בפי העם נקרא גם "היום הקדוש".

כפרות

מנהג קדום הוא לעשות סדר כפרות בערב יום-כיפור
(אפשר גם בימים שלפני יו"כ). נהגו לקחת תרנגול לזכר
ותרנגולת לנקבה, או דגים, ופודים את הכפרות בכסף
ונותנים לעניים ואוכלים את הבשר או הדגים. כן, אפשר
להעביר את התרנגול או הדג לנזקקים. יש הנוהגים
לעשות כפרות בכסף ונותנים לנזקקים.
נוסח ה"כפרות" נמצא ב"מחזור", לפני "כל נדרי".

אין יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם לחברו עד שיפייסנו. לפיכך מי שציער אדם מישראל כל צער שהוא - חייב לפייסו. ואמרו רבותינו ז"ל: "כל המעביר על מידותיו [= מוותר ומוחל] מעבירין לו על כל פשעיו".

מצווה לאכול בט' תשרי

"כל האוכל והשותה בתשיעי (= ט' תשרי) מעלה עליו הכתוב כאילו התענה (=צם) תשיעי ועשירי [= בתשרי]. מדוע?

כדי להראות שנוח ומקובל עלינו יום הכיפורים ואנו שמחים לקראתו, משום שניתנת לנו האפשרות לכפר על מעשינו. וכיון שאת יום-כיפור עצמו אי אפשר לכבד במאכל ובמשתה כדרך שאר החגים, לפיכך צריך לכבדו ביום שלפניו.

סעודה מפסקת

הסעודה שלפני הצום נקראת "סעודה מפסקת". יש לגמור את הסעודה לפני הדלקת הנרות.

הדלקת נרות

מדליקים נרות חג ומברכים:

1. " ... להדליק נר של יום הכיפורים"

2. "שהחיינו"

ברכת הבנים

קודם שהולכים לבית הכנסת מברך האבא את הבנים והבנות בברכת כוהנים - ג' הפסוקים "יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" ושייחתמו לחיים טובים ויהיו עובדי ה' ויחזק ה' לבם בתורה.

אח"כ הולכים באימה וביראה לבית הכנסת ומתחילים במצוות היום הקדוש.

מצוות היום

יום-הכיפורים אסור בעשיית מלאכה. וכל מלאכה האסורה בשבת - אסורה ביוה"כ.

האיסורים ביוה"כ

איסור אכילה - לא אוכלים.

איסור שתיה - לא שותים.

איסור נעילת הסנדל - לא נועלים נעלי עור.

איסור רחיצה - אסור לרחוץ אפילו איבר אחד ביוה"כ.

בשחרית נוטלים ידיים עד סוף פרקי האצבעות.

אם נתלכלך גופו - מותר לרחוץ רק את המקום המלוכלך בלבד.

איסור סיכה - אסור למרוח את הגוף בשמן או בקרם.

תפילת נעילה

סמוך לשקיעת החמה מתפללים תפילת נעילה, כלומר, בשעת נעילת שערי שמיים.

בשעה זו נחתם דינו של אדם ותפילה זו היא גמר התפילות של כל היום. לפיכך, מתפללים תפילה זו בכוונה עצומה וברגש טהור לעורר רחמי שמים ברגעיו האחרונים של היום הקדוש.

תפילתו של אדם בשעה זו משובחת, ואז יוכל לעורר את עצמו לבכי, כפי שאמרו חז"ל: "שערי דמעות לא ננעלו". באותה שעה יזכך אדם את ליבו לחזור בתשובה שלימה ומובטח לו שיתכפרו חטאיו וייחתם לחיים ולשנה טובה. עם גמר התחנונים והסליחות אומרים "אבינו מלכינו" גם אם חל יוה"כ בשבת ובכל מקום שאמרו עד עתה "כתבנו" אומרים "חתמנו".

תקיעת שופר

לאחר תפילת נעילה תוקעים תקיעה אחת, ומכריזים "לשנה הבאה בירושלים!"

טעמי התקיעה

1. לסימן, שיצאנו זכאים בדין ונמחלו עוונותינו, כחוזרים מהמלחמה לאחר הניצחון, שמריעים ותוקעים.
2. ביום הכיפורים קיבל משה את הלוחות האחרונים,

וכשירד מן ההר תקעו בשופרות, לפיכך, קבעו תקיעה לדורות.

3. רמז לסילוק השכינה ששרתה ביוה"כ שנאמר: "עלה אלוקים בתרועה, ה' בקול שופר". (תהילים מ"ז)

4. לפי שליל מוצאי יוה"כ הוא מעין יו"ט, כמו שנאמר במדרש: במוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואומרת "לך אכול בשמחה את לחמך ושתה בלב טוב את יינך כי כבר רצה אלוקים את מעשיך" (קהלת ט), דהיינו שכבר נשמעה ונתקבלה תשובתם של בני ישראל. ולפי שאין החג הזה מפורסם כל כך, תקנו לתקוע בשופר כדי לפרסמו.

הבדלה

במוצאי יוה"כ מבדילים על הכוס. ומברכים על הנר "בורא מאורי האש" כבמוצאי שבת. מברכים רק על נר ששבת, זאת אומרת, (מ)נר שהודלק בערב יוה"כ. ועל כן, צריך להכין נר נשמה בערב יוה"כ על מנת שידליקו ממנו להבדלה.

מוצאי יוה"כ

מצווה להרבות בסעודה במוצאי החג; יש לשמוח על שזכינו לקיים את מצוות היום ונטהרנו מטומאת החטאים שנתלכלכנו בהם כל השנה כולה, וכדברי

המדרש שהזכרנו קודם: בת-קול יוצאת במוצאי יוה"כ
ואומרת "לך אכול בשמחה".

ההכנה לסוכה

אנשי מעשה מתחילים במוצאי יוה"כ בהכנה להקמת
סוכה, כדי לצאת ממצווה למצווה.

סוכות

המקור בתורה:

"בסוכות תשבו שבעת ימים...למען ידעו דורותיכם כי
בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ
מצרים" (ויקרא, כג)

תאריך:

ט"ו-כ"א תשרי

חג הסוכות:

כתוב: "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם
מארץ מצרים"

סוכות אלו היו ענני כבודו יתברך אשר הקיף בהם
את בני ישראל לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא להן
צונו הקב"ה לעשות סוכות עשויות לצל, כדי שנזכור
נפלאותיו ונוראותיו.

הסוכה:

כיצד מצוות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה וישן ויטייל ודר בסוכה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה.

החייבים בסוכה: בנים מגיל 13. נשים לא חייבות בסוכה.

ברכת לישב בסוכה:

האוכל פת בשיעור של 'כביצה' (54 גרם בערך) או מזונות צריך לברך את הברכה "לישב בסוכה": כיצד? מברכים את הברכה על הפת (המוציא) או על מזונות (בורא מיני מזונות), אחר כך "... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה", ואח"כ אוכלים.

כבוד הסוכה:

- כתוב "בסוכות תשבּו (=תגורו) שבעת ימים", אמרה התורה שיגור האדם בסוכה שבעת ימים, כלומר, כמו שהוא גר בבית כל השנה כן תהא עתה עיקר דירתו בסוכה, שיכניס לתוכה כליו הנאים, מצעיו הנאים, וכלי תשמישו.
- כן צריך לשמור על ניקיונה. ולכן: סירים וקערות שאחר האכילה הם מאוסים (לא נקיים) צריך להוציא מן הסוכה אחר האכילה. כמו-כן, לא יעשו שום תשמיש בזוי כמו שטיפת סירים וקערות כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו.
- לימוד התורה צריך להיות אף הוא בסוכה.

הדלקת נרות:

מדליקים נרות חג ומברכים:
"ברוך... להדליק נר של שבת ושל יום טוב"
"שהחיינו"
כדאי להדליק את הנרות בסוכה.

תפלת ערבית

קידוש (עם ההוספות לשבת)

סעודת חג

ארבעת המינים:

כתיב: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות
תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל וגו'".
ודרשו חכמים:

עץ פרי - שהעץ כפריו, בטעם שווה. ואיזהו? זה אתרוג.
שטעם עצו ופריו שווה.

כפות תמרים - זה לולב שגדל על אילן של תמרים.

וענף עץ עבות - משמעותו שענפיו (העלים שלו) מכסים
את עצו, שכן "ענף עץ" פירושו שכל העץ [הקנה] הוא
כמו ענף [העלים], כלומר שהוא מחופה [מכוסה] בעלים
המסתירים את הקנה, עד שאין נראים אלא העלים,
ו"עבות" - שהעלים שלו קלועים כמו קליעה. ואיזהו? -
זה הדס.

וערבי נחל- זוהי ערבה. הוא מין ידוע הנקרא כך, קנה שלו אדום, כל עלה שלו משוך כנחל וחודו חלק מפגימות. רוב מין זה גדל על נחלי מים.

בכל יום מימי חג הסוכות נוטלים את ארבעת המינים חוץ משבת. השנה (תשפ"א), בשל קדושת השבת, מתחילים לקיים את מצות לולב רק למחרת, ביום ראשון (חוה"מ).

כיצד נוטלים?

מחזיקים ביד ימין את הלולב ומברכים: "ברוך... אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב". אחר-כך לוקחים את האתרוג ביד שמאל ומברכים: "ברוך... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

בסיום הברכה מצמידים את האתרוג אל הלולב ומנענעים אנתם יחד, ונוהגים לנענע לארבע רוחות העולם.

ברכת "שהחיינו" מברכים רק בפעם הראשונה שנוטלים את הלולב.

ההוספות בתפילה ובברכת המזון:

ראו בדף המצורף (יומן סוכות).

אושפיזין: (אורחים)

כתוב בזוהר הקדוש: בשעה שאדם יושב בסוכה, בצל האמונה, השכינה פורשת כנפיה עליו מלמעלה ושבעת הרועים הנאמנים עושים מדורם עמו [= גרים כביכול

איתנו באותה דירה], כלומר, נעשים אורחים לישוב עמו בסוכה.

מי הם שבעת האושפיזין? אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף, דוד.

כל שבעת האושפיזין יושבים עם כל ישראל בסוכותיהם בכל שבעת ימי החג אלא שבכל יום - אחד מהם בא בראש והשאר עימו.

ביום הראשון נכנס אברהם בראש, ביום השני יצחק בראש וכן הלאה.

האושפיזין החסידיים:

אדמו"ר הריי"ץ אמר: נוסף על האושפיזין הכלליים ישנם גם כן אושפיזין חסידיים. (פירוט על כך בדף המצורף, יומן סוכות).

חול המועד:

בימי חול המועד צריך להרבות בשמחה ובסעודה לכבודו של החג. ישנם מספר דברים שאסור לעשותם בחול המועד:

- להסתפר, לקצוץ ציפורנים ולתפור.
- לכתוב - אין לכתוב אלא 'דבר האבד', וגם אז יש לכתוב בשינוי.
- כיבוס- אין לכבס ולצורך תינוקות וילדים קטנים

מותר.

בנוסף לכך הכלל הוא, שבחול-המועד הותרה מלאכה שלא ניתן כלל לעשותה לאחר המועד, וזהו מה שנקרא "דבר האבד".

הושענא רבה- כ"א תשרי:

היום האחרון של חול המועד סוכות שבו מסתיים הדין של הימים הנוראים. ביום זה מרבית באמירת פיוטים הפותחים במלה "הושענא" וכן תפלות בעניני הגאולה, וחובטים 5 ערבות בקרקע, כמנהג שתיקנו הנביאים. בליל הושענא רבה נוהגים להיות ערים כל הלילה ולומר את כל ספר דברים ואת כל ספר תהילים.

שמיני עצרת ושמחת תורה

המקור:

"...לחודש השביעי...ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם והקרבתם אישה לה' עצרת היא כל מלאכת עבודה לא תעשו".

תאריך:

כ"ב תשרי

שמחת תורה:

שמחת תורה הוא יום שבו מסיימים את התורה ושמחים בה.

הדלקת נרות:

מדליקים נרות ומברכים:
"...להדליק נר של שבת ושל יום טוב"
"שהחיינו"

תפילות:

ראו בדף המצורף.

משיב הרוח ומוריד הגשם:

במוסף של שמיני עצרת מתחילים לומר משיב הרוח ומוריד הגשם.

הקפות:

בשמחת תורה נוהגים להקיף את הבימה בבית הכנסת עם התורה בשמחה ובריקודים.
בלילה מקיפים 7 פעמים וביום 3 וחצי פעמים.

חתן תורה וחתן בראשית:

חתן תורה - כינוי למי שמוזמן לעלות לתורה בקריאת הקטע האחרון של פרשת "ברכה" בשמחת-תורה, כלומר, בסיום המחזור של קריאת חמישה חומשי תורה.

חתן בראשית- כינוי למי שמוזמן לעלות לתורה בקריאת הקטע הראשון של פרשת "בראשית" בשמחת-תורה, בהתחלת המחזור החדש. שהרי מיד עם סיום התורה בשמחת-תורה מתחילים אותה שוב מחדש, "מתכיפין התחלה להשלמה".

יו"ט שני של גלויות:

בחוץ לארץ עושים כל יום טוב שני ימים, לכן מתווסף יום שני לחג (הראשון) של סוכות, יום נוסף לשמיני עצרת (שמחת תורה), יום שני לחג (הראשון) של פסח, יום נוסף לשביעי של פסח (אחרון של פסח) ויום שני לחג השבועות. ראש השנה בלבד - הוא בן שני ימים גם בארץ ישראל.

אסרו חג:

היום שלמחרת 3 הרגלים שהוא עדיין "אסרו" (=קשור) ל"חג". מקורו של השם הוא מפסוק בתהילים "אסרו חג בעבותים", ממנו דרשו חז"ל שיש להוסיף יום אחד של חול על החג ולהרבות בו באכילה ושתיה של מצווה.

לוח לחג הסוכות

יום שישי - י"ד תשרי

שם היום	< ערב יו"ט
מצוות היום	< הדלקת נרות < אכילה בסוכה (בערב). בלילה הראשון חובה לאכול פת, וזה עיקר קיום מצות ישיבה בסוכה (ע"י האכילה).
הוספה בתפילה	< תפלה ל-3 רגלים בערב, עם ההוספות לשבת
ברכת המזון	< רצה לשבת יעלה ויבוא < הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת

שבת - ט"ו תשרי

שם היום	< יום טוב (חג)
מצוות היום	< אכילה בסוכה < אין נוטלים לולב, בשל קדושת השבת. < הושענות < מוסף ל-3 רגלים (עם ההוספות לשבת)
הוספה בתפילה	< הלל שלם < שחרית ל-3 רגלים (עם ההוספות לשבת)
ברכת המזון	< רצה לשבת < יעלה ויבוא < הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת < הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים
אושפיזין	אברהם
אושפיזין חסידי	הבעל שם טוב

יום ראשון- ט"ז תשרי

שם היום	< א' של חול המועד
מצוות היום	< אכילה בסוכה < נטילת לולב
הוספה בתפילה	< יעלה ויבוא < הלל שלם < הושענות < מוסף ל3 רגלים
ברכת המזון	< יעלה ויבוא < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת
אושפיזין	יצחק
אושפיזין חסידי	הרב המגיד

יום שני- י"ז תשרי

שם היום	< ב' של חול- המועד
מצוות היום	< אכילה בסוכה < נטילת לולב
הוספה בתפילה	< יעלה ויבוא < הלל שלם < הושענות < מוסף ל3 רגלים
ברכת המזון	< יעלה ויבוא < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד
אושפיזין	יעקב
אושפיזין חסידי	אדמו"ר הזקן

יום שלישי - י"ח תשרי

שם היום	< ג' של חול- המועד
מצוות היום	< אכילה בסוכה < נטילת לולב
הוספה בתפילה	< יעלה ויבוא < הלל שלם < הושענות < מוסף ל-3 רגלים
ברכת המזון	< יעלה ויבוא < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד
אושפיזין	משה
אושפיזין חסידי	אדמו"ר האמצעי

יום רביעי- י"ט תשרי

שם היום	< ד' של חול-המועד
מצוות היום	< אכילה בסוכה < נטילת לולב
הוספה בתפילה	< הלל שלם < הושענות < מוסף ל3 רגלים
ברכת המזון	< יעלה ויבוא < הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת
אושפיזין	אהרן
אושפיזין חסידי	אדמו"ר הצמח צדק

חמישי-כ' תשרי

שם היום

< ה' של חול-המועד

מצוות היום

< אכילה בסוכה

הוספה
בתפילה

< יעלה ויבוא
< הלל שלם
< מוסף ל3 רגלים

ברכת
המזון

< יעלה ויבוא
< הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת

אושפיזין

יוסף

אושפיזין
חסידי

אדמו"ר המהר"ש

יום שישי-כ"א תשרי

שם היום

<הושענא רבה

מצוות היום

< אכילה בסוכה (ביום)
< נטילת לולב
< חובטים ב 5 ערבות
< הדלקת נרות
< בלילה הקפות

הוספה
בתפילה

< יעלה ויבוא
< הלל שלם
< הושענות (וחביטת ערבות)
< מוסף ל 3 רגלים

ברכת
המזון

< ביום: יעלה ויבוא.
< הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת .
< בלילה: שמחת תורה. (ראה כ"ב תשרי).

אושפיזין

דוד

אושפיזין
חסידי

אדמו"ר הרש"ב

שבת - כ"ב תשרי

< בארץ ישראל: שמיני עצרת ושמחת תורה.
< בחוץ לארץ: שמיני עצרת

שם היום

< שמחים עם התורה
< בליל החג - תפלת חג (עם ההוספות לשבת) והקפות.
< סעודת חג (ברכת המזון עם ההוספות לשבת)
< במוצאי החג הקפות שניות

מצוות היום

< שחרית ל-3 רגלים (עם ההוספות לשבת)
< הלל שלם
< הקפות, סיום קריאת פרשת וזאת הברכה, והתחלת
בראשית
< מוסף ל-3 רגלים (עם ההוספות לשבת). מתחילים
לומר משיב הרוח ומוריד הגשם. וכן 'תפלת גשם'.

הוספה
בתפילה

< רצה
< יעלה ויבוא
< הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת.
< הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב.

ברכת
המזון

אדמו"ר הרי"ף

אושפיזין
חסידי

יום שלישי - כ"ג תשרי

< בארץ ישראל: אסרו חג
< בחוץ לארץ: שמחת תורה

שם היום

הרבי מה"מ

אושפיזין
חסידי

